

DISSERTATIO ACADEMICA

De

ATE HOMERICA & HESIODEA,

Quam

Conf. Amplisf. Facult. Philos. Aboënsf.

PRÆSIDE

Mag. GUSTAVO GADOLIN,

Lingv. Orient. & Gr. Prof. Reg. & Ord.

PRO GRADU PHILOSOPHICO,

Publicæ censuræ subjicit

ABRAHAMUS PAULIN,

Stip. Reg. Australis.

In Audit. Majori die 17 Martii MDCCCII,

Horis a. m. solitis.

ABOÆ, typis Frenckellianis.

KONUNGENS
TRO - TJENARE, ÖFVER - DIREKTÖREN
HÖGÄDLE
HERR JOSEPH BREMER.

Allt ifrån den stund jag var lycklig att få vistas i Herr Öfver-Direktörens aktningvärda Hus, har Herr Öfver-Direktörens ynnest och välgörenhet lättat mina bekymmer, och beredt för mig en lyckligare framtid, än jag annars af mina vilkor och omständigheter kunnat få halligt hoppas. Förr skall jag därför saknas bland de lefvande, än minnet af Herr Öfver-Direktörens ädelmod skall utplånas ur mitt tackfamma bröst. Til en början torde då Herr Öfver-Direktören tillåta mig at på detta blad offentligen betyga min erkänksamhet. Måtte Förfynen, som vakar öfver våra öden, tildela Herr Öfver-Direktören få talrika lefnadsår oeh nöjda dagar, som jag det af varma och förbindligaste hjerta önskar!

Med all vördnad framhärdar jag at vara

HÖGÄDLE HERR ÖFVER-DIREKTÖRENS

Ödmjukaste tjänare

ABRAHAM PAULIN.

VIRO
ADMODUM REVERENDO atque PRÆCLARISSIMO,
DOMINO MAGISTRO
ABRAHAMO PAULIN,

Concionatori ad Aulam Ducis OldroGothiæ, nec non
Sacellano in Uskela.

PATRUO OPTIMO!

Recordatio beneficiorum, quibus me jugiter ornasti, summorum, jucundissima profecto mihi est: quæ ipsa sanctissimis perfundit mentem meam pietatis sensibus. Grati igitur animi publicum aliquod documentum editurus, ut ætatis anni bene multi tibi contingant, ut omnigena felicitate abundes, jam vovet, æternumque vovebit

TUI

Cultor humillimus
ABRAHAMUS PAULIN.

VIRO
ADMODUM REVERENDO ac PRÆCLARISSIMO
DOMINO MAGISTRO
ARVIDO PAULIN,

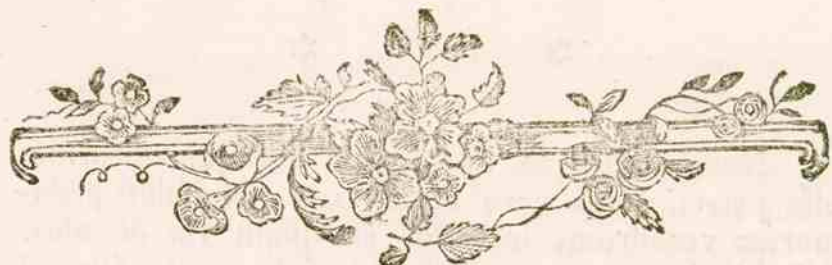
vicario Pastori in S. Maria & Sacellano in Paattis,

PARENTI INDULGENTISSIMO!

Lætus tandem affulfit dies, quo pium in Te animum ac venerabundum publice testificandi anſa mihi eſt data optatiſſima. Paternæ curæ & diligentię a cunis inde meis ad hunc uſque diem, vitæ, moribus & ſtudiis meis bene ac prudenter inſtituendis impenſæ, memoriam quoties recolo, Te Parentem cariſſimum diligo, veneror, obſervo. Ut leve qualecunque animi grati monimentum hoc tibi conſecro opusculum, beneficia Tua rependere qui non valeam. Vivas ad Neſtorios annos beatus, ut ſic Tuis lætandi materiam præbeas amplam, ſvaviſſimam! Vovet ad cineres uſque Tibi,

PARENS OPTIME,

Filius obſequentiſſimus
ABRAHAMUS PAULIN.

Malorum notionem primum doloris ex iis percepti sensu fuisse in hominum mente excitatam, manifestum est. Eam igitur ipsum fere genus nostrum ætate æquare, vix negandum. Causæ vero adversarum, interdum accidentium, rerum, & molestiarum ac curarum, animam passim affligentium, scelerumque, quæ & pati & facere necessitas hic illic jubere videretur, non potuere non sæpissime latere vetustissimi ævi cognitionem. Unde factum, ut & quæ sibi ipsi sua imprudentia & protervitate parassent mala, ea diis auctoribus antiqui mortales frequenter adscriberent, rerum nexum non perspicientes, haud raro etiam sui nimio amore, qui in alios potius quam in se culpam convertere plerumque suadet, correpti. Quem vulgarem sentiendi morem poetæ quoque secuti, sibi finxere inconsiderantiæ, temeritatis, petulantia, deam, Aten, in errores varios, in mala varia, homines inducentem; de qua igitur quæ in Homero & Hesiodo inveniuntur, speciminis Academici loco nostra qualicunque opera illustrare constituimus.

§. I.

Nomen Ates ex appellativo ατη quidem ortum esse patet; cujus vero etymologia, ut solet plurimorum verborum, incertior est quam vis & usus. Alii scil. id ab ατω, αατω, αταω (α), *noceo*, *damnum infero*, deducentes, *noxæ*, *damni*, primam ejus constituunt notionem; alii ab α f. αα, dolentium & conquerentium sono (unde ατω, αατω, q. d. *exprimo α θρηνητικόν*, *decipio*, *in fraudem injicio*), proprie *fraudem*, *deceptionem*, *errorem*, significare existimant. Quorum derivationibus quid veri insit, indubitate definire difficile erit. Verum tamen monendum, *noxæ* f. *damni* notionem in Homero, ipsum accurate interpretari si volumus, ατης vocabulo generatim vix competere videri (b); unde ea forsitan neque antiquissima habenda est. Denotat vero ατη in poëta vetustissimo mentis aliquam inopiam & veluti perturbationem ac vefaniam, in primis ex vehementioribus quibusvis animi commotionibus vel studiis & cupiditatibus intemperatis oriundam, atque hinc graviolem in re diju-

(a) Quod ab αδω (cujus propriam notionem querendam esse in *motu*, qui sit res plures in unum *congerendo* & *concervando*, atque inde natam *complendi*, *explendi*, *accervandi*, utam, putat), q. d. *nimia copia congesta vel mole rerum obruo*, repetit A LENNEP *Etymol. Ling. Gr vocc.* αδω, αζω, αταω, & his affin.

(b) Cfr. monita a CHR, TOB, DAMM N, *Lex. Gr Voc.* ατη.

dijudicanda vel consilio capiendo, præcipue ipsi decernenti noxium, errorem. Dein & pro stolidis atque insipientibus factis, ad quæ suscipienda impellere solent excitati sensus, ponitur. Tum & pro errorum veluti incitamentis, s. rebus quæ ad temere & inconsulte agendum instigant & permovent. Cfr v. gr. *Il. XVI*: 805: τὸνδ' αὖτις Φρενας εἰλε, *perturbatio quædam & inopia mentis eum cepit*; *VI*: 356: Helena αὖτις (temeritatem insignem s. amentiam) eam appellat, qua ductus Alexander ipsam rapuerat; *Od. IV*: 261: αὖτις μετεξενον, *dolebam amentiam*, quam indidit mihi Venus, quum Ilium me duceret; *XXI*: 301, 302: οὐδὲ Φρεσὶν ἦσαν ἀσθεῖς ἦεν ἢν αὖτις ὀχέων ἀσιφρονὶ θυμῷ, *Eurytion, mentis (ob ebrietatem) non compos, ivit, suam amentiam (temeritatem, petulantiam, a vino) levi animo ferens*; *Il. I*: 412 & *XVI*: 274: γινώσκει δὲ Ἀτρεΐδης ἢν αὖτις, *ut cognoscat Atrida suam amentiam s. temeritatem in Achille susque deque habendo*; *Il*: *III* & *IX*: 18: ubi Agamemnon αὖτις βαρεια (gravem vefaniam) dicit suum in Trojanos arma movendi institutum, ignominie sibi jam cessurum, quod olim susceperat immortalem sibi inde gloriam sperans, vanis Jovis promissionibus fretus; *Od. XII*: 372: ἢ με μάλ' εἰς αὖτις κοιμήσατε νηλεὺς ὕπνῳ, *michi valde in dementiam me sopivistis sævo somno*, h. e. demens eram, qui me sopiri paterer; *XXIII*: 223: τὴνδ' αὖτις οὐ προσθεν εἰς ἐγκατθέτο θυμῷ λυγρῇ, *hanc perniciosam amentiam, abeundi scil. cum Alexandro consilium, antea animo non volverat Helena*;

Il. IX: 115: ουτι ψευδος εμας ατας κατελεξας, a vero non discessisti enumerans temeraria mea facta; X: 391: πολλησιν ματησι παρεκ νοου ηγαγεν Εκτωρ, multis rebus, quæ mentem meam occæcare valerent (promittendo videlicet se magnam munerum copiam daturum), amentem me fecit Hector; &c.

In Hesiodo vero vox ατη videtur eatenus latius patere, quatenus injuriam in alios intentam vel commissam etiam, & quidem præcipue, respiciat: Vid. v. c. Ery. 215: εσθλος βαρυθει υπ' αυτης (υβριος) εγκυρσας ατησιν, opulento, in scelera illapso, gravis tandem est sua petulantia (ubi υβρις & ατη fere synonymæ sunt); ib. 230: ουδε ποτ' ιδυδικασι μετ' ανδρασι λιμος οπιδει, ουδ' ατη, neque fames comitatur justos, neque aliis nocendi studium vel vis aliorum juribus illata.

§. II.

In scenam igitur prolaturis poëtis personificatam mortalium temeritatis, jactantiæ, audaciæ, insipientium & petulantium consiliorum & factorum, causam, proclive fuit eam a rebus, quas efficere fingenda erat, Ατην denominare. Sed in genere ejus describendo inter ipsos non omnino convenit. Nam Homero dea nostra est Jovis filia (c); ut videtur, quia

(c) Πρεσβα Διος θυγατηρ, η παντας αταται, *Il. XIX: 91;*

quia potentissima est, & in omnes sævum suum imperium exercet, nec hominum modo mentes perturbat, sed & Saturnii prudentiam aliquando fefellit. Nimirum deus quisque suam prolem, & quos præ ceteris amare putabatur, iis inprimis muneribus videbatur instruere & exornare, quibus ipse præcipue eminere credebatur. Unde Jovis filios dicere, vel ei dilectos appellare, qui robore ac viribus superarent, & vulgari opinioni & poetarum mori consentaneum erat.

Verum aliam Ates genealogiam struit Hesiodus Θεογ. 230 (d), eam matre Eride in lucem editam fingens. Cujus mythi ratio in eo manifeste est posita, ut moneatur, homines, contentionis studio ac vehementia agitados & abreptos, sæpe non temere mo-

A 3

do

ubi *πρῆσβα* illud venerationem indigitare videtur, qua illa & ob celsam originem, & ob vim magnam, qua gaudet, a mortalibus erat excipienda.

(d) DAV. RUHNKENIO locus ita videtur constituendus:

Αυτὰρ Εἰς συγερὴ τέκε μὲν Πόνον ἀλγινόν τε,

Ἀτὴν τε (loco Ἀθην τε), Λίμον τε - - -

Δυσνομίην, Ἀπάτην τε (loco Ἀτὴν τε), συνηθεὺς ἀλλήλοισι.

Verum cur non *δυσνομίη* & *ατὴ* possint *συνηθεὺς ἀλλήλοισι*

dici? Atque *ληθῇ* annon queat certa quadam ratione haberi

Eride's filia? Nam, monente Scholiaste, *πολλὰκις εἰδὸς*

πρὸς τινὰ γινόμενης ἐπιλανθάνομεθα καὶ τῶν προσήκοντων.

Quicquid sit, etiam erudito emendatori placet Ates ex

Eride ducta origo.

do & inconsulte, sed & in adversarios injuste ac violententer se gerere. Unde Ατη (petulantia, injuria) etiam, & Δυσνομία (licentia s. legibus repugnans vivendi ratio), sorores, familiaritate ac consuetudine inter se conjunctæ (συνήθεις) *ibid.* dicuntur. Quare & cum his iisdem communi matre natæ *ibid.* recensentur Pugnæ, Cædes, Proelia, Jurgia, Mendacia, &c.

§. III.

Atæ formam quod attinet, pulchra ea, ut deam decebat, fuisse videtur. Neque fere potuit esse deformis & horrenda; nam placet primum error, facilesque & prompti in eum se præcipites dant homines: postquam commissus est, tædium ejus demum oritur, pœnitentia ingruente. Nitidorum saltem (utrum per se pulcrorum, an opera ac arte plexorum & oleo madentium?) cincinnorum, quibus ornatum est ejus caput, Homerus meminit (*e*); formosamne natura credas, an eleganter comtam prodeuntem, ut vel munditie miferos decipiat mortales? Pedes quoque ejus teneri sunt & tactu molles (*f*); quod idem cum de Amoris etiam corpore affirmetur (*g*), ad
venu-

(*e*) κεφαλή λιπαροπλοκαίμος, *Il.* XIX: 126.

(*f*) απαλῆς ποδες, *Ib.* 92.

(*g*) Cfr. PLATO *Sympos.* pag. 195, ubi Ατὴ ἀπαλοτὴς cum Amoris illa comparatur.

venustatem & gratiam haud parum contulisse videri forsan poterit (*h*)

Ceterum ut magna est vis, qua animi levitas, elatio, commotiones, sensus quivis excitati, mentem veluti compediunt, ac a sanioribus judiciis & consiliis ferendis atque capiendis cohibent, quin ad temeraria & noxia sectanda detorquent, ita Ate etiam *robore prædita* (*i*) Homero appellatur. Firmiter etiam incedit, gressusque ejus velox est; nam integris & rectis pedibus utitur (*k*): & igitur e loco quem tenet, non facile dimovetur, & sapientiam prævertens, subito animum invadit & occupat.

§. IV.

Quoad indolem & opera, Aten totam quantam malam esse & perniciosam, vel sine negotio intelligitur. Etenim bonos & salubres quis dicat mentis errores? Ουλομενι igitur merito audit (*l*), utpote quæ omnes, ad quos aditus ipsi pateat, homines imprimis, insane agentes & æquitatem, honestatem, decorum, lædentes, lubens scil., faciat (*m*). Ob vehementem-

(*h*) A pedum nitore & pulcritudine plurima femineæ formositatis epitheta duxisse Homerum, notum est.

(*i*) σθεναρη II IX: 505.

(*k*) αἰ ἀγριπες Ibid.

(*l*) II. XIX: 92

(*m*) αὐτὰι πάντας, II XIX: 91, 129; βλαπτει ἀνθρώπους II. IX: 508; XIX: 94.

mentiam & velut feritatem, qua mentes conturbat, & noxæ, quam hominibus parat, magnitudinem, ἀγρία etiam dicitur (*n*).

Nocet igitur ea, plerumque, ut videtur, pravi sui ingenii impulsu. Interdum tamen etiam a diis superioribus vel fato ablegatam prætexunt, saltem qui in culpa sunt, inde scil. sibi magis excusationis sperantes. Sic Agamemnon v. c. (*o*) non se esse auctorem suæ in Achillem injuriæ, sed suo pectori Aten sævam a Jove & fati dea & Erinnye immissam ait (*p*); cujus igitur ingenti potestati (*q*), tantorum numinum viribus insuper auctæ & adjunctæ, se resistere non potuisse prætendit (*r*).

Modo vero diligentius describendo, quo Ate mortales lædat, ipsis prudentiam adimens, omnino supersederunt poëtæ nostri. Mentem quidem præsertim ab illa occupari & violari, vel e prima deæ notione liquet. Unde præcordiis (*s*) insidere eam, facile

(*n*) *Il. XIX: 88.*

(*o*) *Il. XIX: 85 sqq.*

(*p*) Ζεὺς καὶ Μοῖρα, καὶ ἡγεσφοῖτις Ἐρινὺς

— μοῖ — φρεσὶ ἐμβαλὼν ἀγρίον Ἀτὴν, *Il. XIX: 87, 88.*

(*q*) Nam perficit illa, quæcunque vult, θεὸς διὰ πάντα τέλῃ, *Il. XIX: 90.*

(*r*) οὐκ αἰτίας εἰμι - - - τι κεν ῥεζάιμι; &c. vid. *l. mox cit.*

(*s*) φρεσὶ ἐμβαλὼν Ἀτὴν, vid. *l. mox allata.*

facile fuit fictu. Verum verba illa Homeri, quæ
haud exiguum negotium grammaticis faceffiverunt:

- - - - της μεν δ' απαλοι ποδες ου γαρ επ' ουδει
πιλναται, αλλ' αρα ηδε κατ' ανδρων κραατα βαινει
βλαπτουσ' ανθρωπους (t) - - -

nonnullis de capitis, cui videlicet insit ratio & in-
tellectus, conculcatione explicare placuit (u); an fir-
ma satis ratione suffaltis, nescio. Nam Homero ca-
put non est sedes mentis. Artificiofiores alias loci in-
terpretationes ut fileamus, nobis ita fere videtur ex-
ponendus: "Atæ pedes teneri sunt & molles, atque
hinc agiles (non rigidi); qui igitur celerrime eam,
quasi per aëra volentem, non terræ (quam si cal-
caret, & tardius procederet, & pedum strepitus ad-
ventantem nuntiaret) admotam, sed altius, per ho-
minum capita (s. e regione capitis, vel simpliciter
quia id e terra est sublimius, vel forte ut oculorum
quandam vertiginem efficiat dea, procellæ vel turbi-
ni similis, subitanee prætervecta) ferunt (v), cum il-
la mortales in errorem inducit."

B

§. V.

(t) *Il. XIX: 92-94.*

(u) Ipsas hominum calvarias calcare Platoni videtur *I. cit.*

(v) Non negandum illud *κραατα ανδρων* etiam de virorum
agminibus accipi posse, adeo ut sensus sit, Aten homi-
num multitudini simul unam eandemque temeritatem in-
cutere.

§. V.

Atæ igitur in humanum genus potentiæ tot ferme sunt documenta, quot exempla insigniora mortalium imprudentiæ & temeritatis. Ut vero dii etiam vanitatis & incogitantiae criminis interdum fuere obnoxii, ita neque omnino repugnavit, eos Atæ vim passos fingere. Imprimis memorabile est, quod de Jove perhibetur (x), qui ab Ate, h. e. animi quadam levitate & imprudentia, deceptus (y), inaniter & jactanter ac præmature in deorum cœtu non pronuntiavit modo, sed & a conjuge provocatus, juramento confirmavit futurum eum Persidarum principem, quem ex sua gente ipso eodem die mulier partu esset editura. Sed falso speravit perfectum iri, quæ de Hercule, tum scil. nascituro, animo volvebat. Etenim, Junonis arte & ope, non Alcмене quo debuit tempore, enitebatur, sed Eurystheus, matre nonnisi septimum graviditatis mensem agente, in lucem opportune prodibat, ut vi promissi divini & primogenituræ, sibi, quod Jupiter filio suo destinaverat, vindicaret imperium. Quo igitur dolo se turpiter circumventum sentiens pater deum hominumque, iratusprehendit Atæ caput, & jurans ipsam in olympum nunquam reducturam, eam veluti lapidem qui funda mittitur circumactam, e cœlo vibravit. At illa per aërem magna celeritate ad terram lata, postea hominum

(x) II. XIX: 95 *sqq.*

(y) Ατῆ ασατο Ζηνος.

minum duntaxat, saltem, ut par erat, maxime, rebus sese immiscuisse videtur (z). Jupiter vero dolorem vanitatis suæ ægre abiecit, sed quoties vidit Herculem graves illos ab Eurystheo impositos labores perferentem, gemens tristisque in memoriam sibi revocavit Aten (a), pristinae animi sui elationis & inde oriundæ insipientis jactantiæ causam.

§: VI.

Neque tamen omnino insanabilia semper sunt vulni vulnera, quæ Ate infligit. Nimirum leviuntur ea sæpissime a Λιταις, *precibus*; de quibus Ατις comitibus concinna est *Il. IX: 502 sqq.* fabula, hoc loco silentio non prætereunda. Dicuntur videl. ibi Λιται Jovis filia, partim quia magna haud raro est precum in hominum, quibus eæ feruntur, animis flectendis & mitigandis sita vis & efficacia, partim quia Ζεὺς κρείστος eos punire solet, qui supplices ferociter repellunt. Finguntur eadem χῶλαι, *pedibus debiles & claudicantes*, quod homines & tardius s. ægrius ad preces sese convertunt, & ad veniam temeritatis vel opem in adversis, sponte contractis, implorandam lento ac misero gradu accedunt doloribus præpediti, spe malorum sublevandorum nondum erecti; ρυσαι, *rugosæ*, quia mæror rugis supplicum faciem conspergit; παραβλωπες οφθαλμῶ, *in obliquum*

(z) Deprehendit igitur poëta deos non decere, hominum ad instar, sensuum fallaciæ esse subjectos, ipse tamen eos inania & turpia haud raro festatos commemorans,

(a) Στεναχέσχε Ατην.

quum oculos diftorquentes, ad imaginem scilicet afflictorum, quorum non est hilaris vultus, nec frons serena, sed malus & limus obtutus. Hæc igitur omni, quo licet pro infirmitate pedum, nifu student Aten sequi, viribus instructam, firmiter gradientem, longo præcedentem intervallo, hominum per universam terram mentes ac sapientiam corrumpentem. Festinant vero a tergo ejus Preces, in errorem delapsos ad culpam suam agnoscendam & confitendam impulsuræ, damno e temeritate & inconsiderantia oriundo mederi, & iram injuria affectorum averiendo, & misericordiam erga infelices ab Ate læsos concitando, cupientes. Quibus igitur deabus adventantibus (ad preces & dandas & accipiendas adhortantibus) qui honorem & obsequium præstiterit, eum etiam illæ vicissim valde juvant, & vota facientem audiunt, i. e. qui pœnitentia ductus errorem deprecatur, eo ipso facto veluti delet temeritatis suæ vestigia, sese cum homine, cujus jura violaverit, reconcilians; pariterque precibus placari se sinens, humanitatis suæ fructus uberes, & mortalibus & diis gratus, percipit. Quod si quis *Atras* revereri obstinate recuset (vel deprecari nolit, vel animum supplicatione commoveri ac deliniri non patiat) abeuntes eæ patrem Saturnium exorant, ut Ate refractarium illum sequatur (s. ut is permaneat in temeritate sua (b)), donec erroribus implicitus justam dederit suæ in deas inobedientiæ pœnam. Ergo placare quos offenderit, iram facile deponere, auxilium petentibus severe non denegare, hominis est, qui diis probari velit — Quæ igitur jam allata fere sunt potissima, quæ de Ate in Homero & Hesiodo reperiuntur.

(b) Nam & precibus non flecti temeritatis est,
